

### Reflectie op het proces

**Door: Artistieke Team Kunst in het Stationsgebied/Adviescommissie voor Beeldende Kunst en Vormgeving**

**Aan: College van B en W**

Van 2 tot en met 18 juni 2017 vond een brede internetpeiling plaats voor een kunsttoepassing op het Utrechtse Vredenburgplein. Het plein neemt een centrale plek in in de stad en veel inwoners voelen zich betrokken bij deze plek. Er is dan ook veelvuldig en met veel enthousiasme gestemd en er was veel aandacht van pers en op social media. Er waren ook andere geluiden en er is zelfs een alternatief plan publiek gemaakt. In dit stuk onderbouwen wij het zorgvuldige proces dat doorlopen is.

### Bewonersinitiatief

In het voorjaar van 2016 werden wij door de gemeente Utrecht benaderd met het verzoek om inhoudelijk te adviseren bij de totstandkoming van een kunsttoepassing voor het Vredenburgplein. Aanleiding was dat, na bekendmaking door de gemeente Utrecht van het voorlopig ontwerp van het plein, een bewonersinitiatief was gestart om te komen tot een fontein/kunstwerk/monument op het plein. De achterliggende vraag was de creatie van een ontmoetingsplek en het stimuleren van de 'huiskamerfunctie' van het plein. Wij waren van mening dat kunst hierin een rol zou kunnen spelen.

Omdat het initiatief was voortgekomen uit de samenleving was de uitdrukkelijke wens van de gemeente Utrecht, die door ons werd ondersteund, dat het proces in intensief overleg en met inbreng van bewoners en betrokkenen uitgevoerd zou worden. In overleg met de gemeente is daarom besloten om de opdrachtformulering en de selectie van kunstenaars in nauwe dialoog met een kunstbegeleidingsgroep van bewoners en betrokkenen te doen en de uiteindelijke keuze voor één van de ontwerpen over te laten aan de brede bevolking in een publieke stemming.

### Kunstbegeleidingsgroep

In het najaar van 2016 hebben we verschillende intensieve gesprekken gevoerd met de kunstbegeleidingsgroep, met daarin vertegenwoordigers van verschillende Verenigingen van Eigenaren van appartementen aan het plein, van het bewonersinitiatief 'Herinrichting Vredenburgplein', van de Wijkraad, van de marktcommissie, van ondernemers in Hoog Catharijne, van Centrum Management Utrecht en van de Utrechtse jeugd in de vorm van twee scholieren van het Stedelijk Gymnasium. De gesprekken richtten zich in de eerste plaats op de opdrachtformulering van de kunsttoepassing. De ideeën en meningen daarover lagen in eerste instantie ver uit elkaar: voor sommige aanwezigen was bijvoorbeeld de aanwezigheid van een centraal element en zitgelegenheid essentieel, ander pleitten vurig voor een zo leeg en open mogelijk plein. Ook over de plaatsing van een fontein of waterwerk bleken de meningen sterk verdeeld.

### Opdrachtformulering

De constructieve gesprekken, waarvoor wij de kunstbegeleidingsgroep danken, hebben uiteindelijk geleid tot een opdrachtformulering. Hierin is, naast praktische randvoorwaarden zoals ruimte voor 65 marktkramen en 14 bomen en kabels en leidingen, zichtbaarheid van contouren van kasteel Vredenburg en een parkeergarage onder het plein, ook vastgelegd dat het kunstwerk de verblijfskwaliteit van het plein zou moeten stimuleren, een Utrechtse eigenheid zou moeten uitstralen met bij voorkeur ook aandacht voor de historie en zou kunnen fungeren als een 'nieuw icoon'.

Als kunstadviseurs hebben wij op basis van deze opdrachtformulering een longlist samengesteld van twintig kunstenaars van wie wij verwachtten dat zij met deze complexe opdracht uit de voeten zouden

kunnen en wiens oeuvre vertrouwen gaf dat zij affiniteit zouden hebben met de combinatie van functies op het plein, met name de markt- en de huiskamerfunctie. Bij de samenstelling van de longlist hebben wij ook de kunstenaars/ontwerpers in overweging genomen die vanuit de kunstbegeleidingsgroep en vanuit de Utrechtse samenleving werden voorgesteld.

#### De vijf kunstenaars

In een bijeenkomst van de kunstbegeleidingsgroep hebben wij het werk van de twintig kunstenaars van de longlist gepresenteerd. In goed overleg heeft de kunstbegeleidingsgroep vijf kunstenaars geselecteerd aan wie een schetsopdracht is verstrekt. Dat zijn, zoals bekend: Lucas Lenglet, Krijn de Koning, Inti Hernandez, Jennifer Tee en Jon Rafman. Eind maart 2017 presenteerden deze kunstenaars hun schetsontwerp. Wij waren verrast door de diversiteit aan ontwerpen die deze ingewikkelde opdracht heeft voortgebracht. We oordeelden dat alle ontwerpen van hoge kwaliteit waren en op inhoudelijke gronden voldeden aan de eisen. Toen bleek dat de ontwerpen, na externe en gemeentelijke consultatie, ook voldeden aan de technische, constructieve en financiële randvoorwaarden hebben wij aan de kunstbegeleidingsgroep voorgesteld om alle vijf de ontwerpen aan de Utrechtse bevolking voor te leggen in de brede publieke stemming. Daarmee was een brede en diverse keuze gegarandeerd en wilden we de beslissing echt bij de inwoners van de stad leggen. De kunstbegeleidingsgroep en vervolgens ook het College van B en W. stemde met dit voorstel in.

#### Uitslag publieke stemming

Op 2 juni ging de internetpeiling van start en zondag 18 juni om 24.00 uur sloten de stembussen. Er zijn ruim 10.000 geldige stemmen uitgebracht waarvan 54 % voor het werk Markt Mozaïek van Jennifer Tee.

#### Tot slot

Het is bijzonder dat de keuze voor het kunstwerk zo veel reacties op riep in Utrecht en wij willen de Utrechtse bevolking hartelijk danken voor de betrokkenheid. De vele reacties en het verloop van het proces roepen ook vragen op, bijvoorbeeld over de rol van kunst in de openbare ruimte, over de inrichting van de inspraak en de rol van de adviescommissie in een dergelijk traject. Hoe kom je tot een goede vorm voor de zo gewenste participatie en wiens stem wordt in dat proces het meest 'gehoord'? Over deze vragen gaan wij graag met u in gesprek.